

СПРИЯННЯ СТАНОВЛЕННЮ ІНДИВІДУАЛЬНОГО СТИЛЮ ДІЯЛЬНОСТІ У РОЗУМОВО ВІДСТАЛИХ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

Статтю присвячено висвітленню програми сприяння становлення індивідуального стилю діяльності в учнів молодших класів допоміжної школи як засобу, що забезпечує пристосувальний і компенсаторний ефекти, а також є певним показником їх адаптації до умов життєдіяльності в суспільстві.

Ключові слова: індивідуальний стиль діяльності, адаптація, становлення.

Розвиток дитини, а особливо дитини з вадами розвитку, відбувається під впливом різноманітних життєвих умов, і передусім завдяки спеціально організованому, цілеспрямованому й планомірному впливу педагогів та вихователів. Одним із ефектів такого впливу є становлення у дитини індивідуального стилю діяльності, який виконує функції пристосування та компенсації й сприяє адаптації особи до зовнішніх та внутрішніх умов життєдіяльності.

Будучи складним психічним утворенням, індивідуальний стиль діяльності не є чимось попередньо даним, раз і назавжди визначеним психічними та психофізіологічними особливостями людини. Його становлення починається з дошкільного дитинства і триває протягом всього життя. При різних умовах та організації діяльності, неоднакових рівнях оволодіння навичками та вміннями, він приймає різні форми в одних і тих самих індивідів, бо має на собі вплив різних типів нервової системи, темпераменту, соціальних впливів, навчання, корекції [1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, та ін.].

Вивченню проблеми індивідуального стилю діяльності присвячені дослідження Г.М. Андрєєвої, С.І. Асфандієрової, О.К. Байметова, К.М. Гуревича, Г.Є. Дикопольської, Є.О. Климова, Г.Ф. Королькової, Б.Ф. Ломова, Є.І. Максвілер В.С. Мерліна, М.Г. Субханкулової, О.П. Хохліної, В.Д. Шадрикова, М.Р. Щукіна та ін., та спостереження за процесом трудового навчання в початковій ланці допоміжної школи показало, що спрямовуючи зусилля на формування в учнів навчально-трудова діяльності, учителі мало уваги приділяють індивідуалізації та врахуванню індивідуально-типологічних властивостей учнів, що проявляються під час діяльності. Заняття проходять дещо шаблонно і присвячуються виготовленню певного виробу, без урахування можливих шляхів його виготовлення.

Виходячи з цього, можна стверджувати, що спеціальної педагогічної роботи потребує формування у дітей індивідуального стилю діяльності з урахуванням зв'язків з ефективністю діяльності, сформованістю пізнавальної сфери, особливостями нервової системи, з формою олігофренії та етапом навчання.

Саме зазначені явища можуть розглядатися як важливі чинники (передумови) становлення індивідуального стилю діяльності у розумово відсталих школярів. Враховуючи зазначене, спеціально організована педагогічна робота має забезпечувати:

- 1). Сприяння у визначеності типу індивідуального стилю діяльності з урахуванням особливостей нервової системи дитини.
- 2). Формування (підвищення рівня) сформованості індивідуального стилю діяльності.
- 3). Формування навчально-практичної діяльності за усіма показниками ефективності виконання.
- 4). Розвиток основних пізнавальних процесів, що забезпечують засвоєння та виконання діяльності (передусім сприймання, мислення, пам'яті) з особливою увагою до розвитку пам'яті при переході учнів з класу в клас.

5). Проведення роботи у визначених напрямках з урахуванням наявної у дитини форми олігофренії.

6). Проведення роботи з урахуванням етапу навчання (навчання дітей у 1, 2, 3 класах).

Програма сприяння становленню у розумово відсталих учнів індивідуального стилю діяльності, відповідно до визначених передумов, також передбачає застосування спеціально розробленої системи занять із використанням можливостей змісту, методики та організаційних форм трудового навчання у допоміжній школі з дотриманням необхідних для досягнення поставленої мети психолого-педагогічних вимог, принципів та теоретичних підходів.

В основу занять повинно бути покладено поетапне становлення раціонального способу діяльності (у плані становлення стилю): 1) засвоєння учнями еталонного способу діяльності; 2) набуття ними досвіду самостійно визначати спосіб діяльності; 3) усвідомлення переваг еталонного та індивідуального способу діяльності з огляду на часові витрати та психофізичні зусилля, якість виробу; самостійне визначення способу, максимально наближеного до еталонного.

Важливим у такій роботі є:

1) формування в учнів автоматизмів, які заважають негативним проявам психофізичних властивостей особи та відповідають вимогам діяльності, на основі виконання завдань еталонним способом і завдань із жорстко регламентованою послідовністю дій;

2) варіювання завдань, ознак предмета й умов праці, що вимагає зміни засвоєного способу діяння;

3) контроль за виконанням дітьми діяльності різними способами з метою відсіювання нерациональних (псевдостилів);

4) формування позитивного ставлення до діяльності через забезпечення результативності діяльності, нейтралізацію навіюваних оцінок можливостей дитини, формування у них впевненості у своїх можливостях, демонстрація переваг і недоліків у роботі, створення сприятливого емоційного фону при критичному аналізі діяльності.

Також проведення роботи по формуванню у розумово відсталих молодших школярів індивідуального стилю діяльності та підвищення результативності виконання трудових завдань передбачає забезпечення становлення усіх складових діяльності учнів – мотиваційної (наявність позитивного ставлення до виконання навчально-практичних завдань), змістової (засвоєння необхідних для виконання завдань техніко-технологічних знань про предмет, знаряддя, процес, результат); операційно-організаційної (засвоєння трудових дій та основних етапів виконання завдань).

Формування у школярів індивідуального стилю діяльності є спеціальним завданням, що має розв'язуватися у процесі трудового навчання. Акцент належить робити не стільки на компенсаторних механізмах, що забезпечують адаптаційний процес, як на корекції, відсіюванні псевдостилю (способу діяння, який хоч і відповідає особливостям психофізичного розвитку дитини, але негативно впливає на показники ефективності діяльності), на розвиткові позитивних для засвоєння та виконання діяльності можливостей. Тобто, для продуктивної та якісної діяльності особливого значення набуває становлення в учнів скоригованого відповідно до вимог діяльності й оптимального її виконання абстрактним суб'єктом індивідуального стилю діяльності в оптимальних межах. Отже, індивідуальний спосіб діяльності (у плані становлення стилю) формується при виконанні учнем трудової діяльності у процесі розв'язання навчально-практичних завдань. Саме такі завдання є засобом становлення в дитини діяльності [6, 7, та ін.].

ЛІТЕРАТУРА:

1. Ильин Е.П. Дифференциальная психофизиология. / Е.П. Ильин. – СПб.: "Питер", 2001. – 464с.
2. Климов Е.А. Индивидуальный стиль деятельности в зависимости от типологических свойств нервной системы: К психологическим основам научной организации труда, учения, спорта / Е.А. Климов – Казань: изд-во Казан. ун-та, 1969. – 278с.

3. Климов Е.А. Формирование индивидуального стиля деятельности в процессе обучения / Е.А. Климов // Советская педагогика. – 1967. – №4. – С.110–118.
4. Мерлин В.С. Очерк интегрального исследования индивидуальности / С.В. Мерлин . – М. : "Просвещение", 1986. – 254с.
5. Толочек В.А. Структура и форма индивидуального стиля деятельности в спорте / В.А. Толочек // Вопросы психологи. – 1984. – № 5. – С.145–149.
6. Хохліна О. П. Психолого-педагогічні основи корекційної спрямованості трудового навчання учнів з вадами розумового розвитку / О.П. Хохліна. – К. : Пед. думка, 2000. – 242с.
7. Хохліна О. П. Формування індивідуального стилю діяльності в процесі трудового навчання учнів з вадами інтелекту / О. П. Хохліна // Гуманізація навчально-виховних програм: [наук.-метод. збірник]; за ред. Г. І.Легенького, В. І. Сипченка. – Слов'янськ: вид-во Центр СДП, 2001. – Вип.9. – С.174–177.
8. Щукин М. Р. Структура индивидуального стиля трудовой деятельности / М.Р. Щукин // Вопросы психологии. – 1984. – №6. – С.26–32.
9. Ян Стреляу Индивидуальный стиль деятельности и сила нервной системы / Ян Стреляу, Анжей Краевски // Психофизиологические вопросы становления профессионала; под ред. К.М. Гуревича. – М.: "Советская Россия", 1974. – С.176–187.

Ляшко В.В.

СОДЕЙСТВИЕ СТАНОВЛЕНИЮ ИНДИВИДУАЛЬНОГО СТИЛЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ У УМСТВЕННО ОТСТАЛЫХ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ СРЕДСТВАМИ ТРУДОВОЙ УЧЕБЫ

В статье рассматривается программа способствования становления индивидуального стиля деятельности у учащихся младших классов вспомогательной школы, как средства, обеспечивающего приспособительный и компенсаторный эффекты, а также является определенным показателем адаптации к условиям жизнедеятельности в обществе.

Ключевые слова: индивидуальный стиль деятельности, адаптация, становление.

Ljashko V.V.

ASSISTANCE TO BECOMING OF INDIVIDUAL STYLE OF ACTIVITY FOR RETARD JUNIOR SCHOOLCHILDREN FACILITIES OF LABOUR STUDIES

The article describes the program of individual style of activity of primary school pupils in additional school as a means of providing adaptive and compensatory effects, and also it is a certain indication of their adaptation to life in society.

Key words: individual style of activity, adaptation, formation

УДК 376.3:616.89

Манько Н.В.

АБІЛІТАЦІЙНА ТА КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИВАЛЬНА РОБОТА З ДІТЬМИ РАНЬОГО ВІКУ ІЗ ОРГАНІЧНИМ ПОШКОДЖЕННЯМ ЦНС

У статті автор розглядає проблему формування, корекції та розвитку соціальних відносин, рухової сфери, а також пізнавальних процесів у дітей раннього віку із органічним пошкодженням центральної нервової системи.

Ключові слова: органічне пошкодження центральної нервової системи, абілітація, корекція, розвиток, соціальний розвиток, моторний розвиток, пізнавальний розвиток.

Діти з органічним пошкодженням ЦНС становлять найчисленнішу групу серед малюків з відхиленнями у розвитку. В цих дітей порушені всі сторони розвитку: соціально-емоційна, пізнавальна, моторна та мовленнєва. Наслідками порушення розвитку та